

Kunnan keskusvaalilautakunnan asettaminen toimikaudeksi 1.6.2025-31.5.2029

Khall 17.06.2025 § 160
229/00.00.01.01/2025

Valmistelija

Hallintosihteeri Kirsti Kinnunen

VaaliL 13.2 §:n mukaan kunnan keskusvaalilautakuntaan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, joita on kuitenkin oltava vähintään viisi. Varajäsenet on asetettava siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan. Sekä jäsenten että varajäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa kunnassa edellisissä kunnallisvaaleissa ehdokkaita asettaneita äänestysryhmiä. Jäsen tai varajäsen, joka keskusvaalilautakunnalle toimitetun ehdokashakemuksen mukaan on asetettu puolueen tai valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi, ei voi osallistua keskusvaalilautakunnan työskentelyyn kyseisissä vaaleissa.

Kunnan keskusvaalilautakunta on lakisääteinen kunnallinen lautakunta, joka toimii sekä kunnallisvaaleissa että valtiollisissa vaaleissa. Sen toimikausi on valtuuston toimikautta vastaavat neljä vuotta. KuntaL 79 §:n (410/2015) mukaan luottamushenkilö, myös kunnan keskusvaalilautakunnan jäsen, pysyy toimessaan kuitenkin, kunnes toimeen on valittu toinen.

Kunnan keskusvaalilautakunta valitaan kesäkuussa pidettävässä valtuuston kokouksessa (KuntaL 32 §). Toimikausi alkaa heti, kun pöytäkirja vaalia koskevan päätöksen osalta on tarkastettu. Kunnassa on siten aina toimivaltainen kunnan keskusvaalilautakunta. Sikäli kuin vaalilaissa ei ole toisin säädetty, sovelletaan kunnan keskusvaalilautakuntaan kuntalain säännöksiä kunnallisista lautakunnista (KuntaL 410/2015, §:t 30-33).

Vaalikelpoisuudesta kunnan keskusvaalilautakuntaan on voimassa, mitä vaalikelpoisuudesta yleensä kunnalliseen luottamustoimeen on säädetty KuntaL 71 §:ssä (410/2015). Vaalikelpoisuudesta kunnan muihin toimeliimiin kuin valtuustoon ja kunnanhallitukseen säädetään lisäksi KuntaL 74 §:ssä. Sen kolmesta kohdasta tulee kunnallisessa vaaliviranomaisessa kyseeseen lähinnä vain ensimmäinen, jonka mukaan vaalikelpoinen lautakuntaan ei ole lautakunnan alainen kunnan palveluksessa oleva henkilö.

Kunnan keskusvaalilautakunnan työskentelyyn ei saa osallistua sellainen jäsen tai varajäsen, joka keskusvaalilautakunnalle toimitetun ehdokashakemuksen mukaan on asetettu puolueen tai valitsijayhdistyksen ehdokkaaksi kyseisissä vaaleissa. Säännös koskee vain kuntavaaleja, koska vain niissä ehdokashakemus toimitetaan kunnan keskusvaalilautakunnalle. Muissa vaaleissa kunnan keskusvaalilautakunnan tehtävät ovat vähäisiä ja ehdokas voi siten toimia lautakunnassa.

Niin ikään vaalilaissa on esteellisyyksien välttämiseksi säädetty, että puolueen tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamies ei saa olla kunnan keskusvaalilautakunnan jäsenenä tai varajäsenenä (VaaliL 120 § 2 mom., 151 § 2 mom. ja 170 § 2 mom.). Tämä koskee kaikkia vaaleja. Vaaliasiamieheksi valittu, toisin kuin ehdokas, joutuu kokonaan eroamaan kunnan keskusvaalilautakunnan jäsenyydestä tai varajäsenyydestä.

Tärkein kunnan keskusvaalilautakunnan kokoonpanoa koskeva vaatimus on, että jäsenet ja varajäsenet mahdollisuuksien mukaan edustavat kun-

nassa edellisissä kunnallisvaaleissa ehdokkaita asettaneita äänestäjäryhmiä. Ehdokkaan asettaminen vaaleissa riittää, ei vaadita, että puolue, yhteislista tai yksittäinen valitsijayhdistys olisi saanut vaaleissa ehdokkaansa valituksi. Jotta kunnan keskusvaalilautakunnan jäsenet mahdollisuuksien mukaan edustaisivat edellisissä kunnallisvaaleissa ehdokkaita asettaneita äänestäjäryhmiä, on kustakin äänestäjäryhmästä valittava yksi edustaja, kunnes viisi huomioon otettavaa äänestäjäryhmää on saanut edustuksensa.

Niin kauan kuin yksikin huomioon otettava äänestäjäryhmä on vailla edustusta, ei muusta ryhmästä saa valita kahta edustajaa. Vaikka säännös ei sitä edellytä, on käytännössä usein valittu viisi edellisissä kunnallisvaaleissa eniten ääniä saanutta äänestäjäryhmää.

Koska vaalilaissa ei ole erityisiä menettelysäännöksiä kunnallisten vaaliviranomaisten valitsemiseksi, on noudatettava KuntaL 105 §:n säännöksiä.

Jos vaaleissa valittavista henkilöistä ollaan yhtä mieltä ja vaatimukset eri äänestäjäryhmien edustuksesta ja tasa-arvon toteutumisesta on otettu huomioon, puheenjohtajan on todettava yksimielinen päätös. Muussa tapauksessa on toimitettava vaalit.

KuntaL 105 §:n pääsäännön mukaan vaalit ovat enemmistövaaleja, joissa valituiksi tulevat ne, jotka saavat eniten ääniä. Jokainen vaaleihin osallistuva saa antaa niin monta ääntä kuin vaaleissa on valittavia. Hän saa äänestää myös pienempää määrää, mutta jos hän äänestää suurempaa määrää, on äänestyslippu hylättävä mitättömänä.

Suhteellisen vaalin (KL 105 § 2 mom.) toimittaminen tulee kysymykseen luottamushenkilöitä valittaessa, jos sitä vaatii läsnä olevista toimielimen jäsenistä vähintään määrä, joka saadaan jakamalla läsnä olevien lukumäärä valittavien lukumäärällä lisättynä yhdellä.

Koska vaalilaissa ei ole menettelysäännöksiä kunnan keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan valitsemiseksi, noudatettavaksi tulee KuntaL 33 §. Sen mukaan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja valitaan samassa vaalitoimituksessa. Puheenjohtajaksi tulee vaalissa eniten ja varapuheenjohtajaksi toiseksi eniten ääniä saanut. Äänten mennessä tasan ratkaisee arpa. Tämäkin vaali voidaan vaatia toimitettavaksi suhteellisen KuntaL 105 §:n mukaisesti.

Kunnan keskusvaalilautakunnan vaaleissa suhteellista vaalia voi vaatia

- puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan vaalissa vähintään yhdeksän valtuuston jäsentä;
- kolmen jäsenen vaalissa vähintään seitsemän jäsentä;
- varajäsenten vaalissa varajäsenten määrän ollessa viisi, vähintään viisi jäsentä; määrän ollessa kuusi tai seitsemän, vähintään neljä jäsentä.

Jotta lautakunnan kokoonpano sekä jäsenten että varajäsenten osalta saataisiin lainmukaiseksi, on käytännöllistä toimittaa kumpikin vaali ensin ehdollisena siten, että jos tulos ei vastaa lain vaatimuksia, toimitetaan uusi vaali. Kun varajäsenet on asetettava siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan on valtuuston päätettävä järjestyksestä tarvittaessa KuntaL 104 §:n mukaisesti äänestämällä.

Ennen kuin valtuusto ryhtyy suorittamaan kunnan keskusvaalilautakunnan vaalia, valtuuston on päätettävä, montako varajäsentä valitaan. Laissa sanotaan, että on valittava tarpeellinen määrä varajäseniä, kuitenkin vähintään viisi (Vaalil 13.2 §).

Esittelijä	Kaupunginjohtaja Kiviniemi Henrik
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus esittää, että kaupunginvaltuusto asettaa toimikaudekseen kunnan keskusvaalilautakunnan1) päättämällä ensin, montako varajäsentä siihen valitaan;2) toimittamalla keskusvaalilautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan vaalin;3) toimittamalla kolmen jäsenen vaalin;4) toimittamalla varajäsenten vaalin; sekä 5) päättämällä varajäsenten järjestyksestä.
Päätös	Kaupunginhallitus hyväksyi kaupunginjohtajan päätösehdotuksen.